

ՕՐԳԱՆԱԿԱՆ ԱՆԱՍՆԱԴԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաձեռնում 110
Գեռ.՝ (010) 66 70 21, (010) 68 96 62
www.organic.am
www.shen.am

Մի քանի դրույթներ օրգանական անասնապահության մասին

«Սնունդը բուժում է, իսկ դեղը օգնում»

Սույն մեծարկչ հրատարակել է «ՀԵՆ» ԲԴԿ-ի օրգանական գյուղատնտեսության խորհրդատվական խմբի և «Օրգանական մթերք արտադրողների և ապահովիչների ասոցիացիա» ԴԿ-ի եղանակ: Գրատարատության նպատակն է աջակցել ԴԿ-ում օրգանական գյուղատնտեսության զարգացմանը, ապահովել հայ ֆերմերի և սպառողի իրազեկվածության բարձրացմանը օրգանական գյուղատնտեսության և օրգանական սննդամթերքի մասին:

խորհրդատվություն

Սեր հանրապետության բնակչիմայական պայմանները նպաստավոր են օրգանական անասնապահության զարգացման համար, քանի որ մեր մոտ զրեքն չեն օգտագործվում հորմոնային ակտիվացիաներ, աճի խթանիչներ, դեղորայքներ և ԳՄՕ-ներ:

Եթե ֆերմերը ցանկանում է զբաղվել օրգանական անասնապահությամբ, ապա պետք է գիտակցի օրգանական գյուղատնտեսության զարգացման և հիմնական պահանջները: Որոշում կայացնելուց հետո պետք է ծանոթանա օրգանական անասնապահության ստանդարտին, որից հետո խորհրդատվական խմբի օգնությամբ կարող է կազմել օրգանական տնտեսության վարման կառավարման պլանը և անհրաժեշտ փաստաթղթերը:

Օրգանական անասնապահությամբ զբաղվել ցանկացող ֆերմերներին կարող է աջակցել «ՀԵՆ» ԲԴԿ օրգանական գյուղատնտեսության խորհրդատվական խումբը:

Անասնաբուժություն

Օրգանական անասնապահական տնտեսության վարումը անասնաբուժական դեղորայքների օգտագործման տեսանկյունից ունի իր առանձնահատկությունները և պահանջները: Օրգանական անասնապահությունը հիմնված է ավելի շատ կենդանիների հիվանդությունների դեմ կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացմամբ: Դեղորայքներ, որոնք կարող են խթանել կենդանու ծոտ այս կամ այն ֆիզիոլոգիական պրոցեսները օրգանական անասնապահության մեջ արգելվում են: Թույլատրվում է միայն կենդանիների տարեկան կանխարգելիչ սրսկումները և երբեմն բացառության կարգով անասնաբուժի հսկողությամբ անտիբիոտիկների օգտագործումը, եթե դրանով կարելի է նվազեցնել կամ վերացնել կենդանուն պատճառած վնասը:

Օրգանական տնտեսությունում կենդանիների հիվանդությունների կանխարգելումը պետք է հիմնված լինի հետևյալ սկզբունքների վրա՝

- կենդանիների համապատասխան ցեղի և տեսակի ընտրություն
- պետք է խրախուսվի բարձր դիմադրողականություն ունեցող կենդանիների բուծումը և ընտրությունը
- քաջօթյա պայմաններում կենդանիների կանոնավոր վարժանքները, որը նախատեսվում է կենդանիների բնական խումբաբազմային պաշտպանության բարձրացմանը
- արգելվում է կանխարգելման նպատակով օգտագործել անտիբիոտիկներ
- կենդանիների տարբեր վնասվածքաին հիվանդություններ դեպքում պետք է կենդանուն ամփոփել մեկուսացնել և իրականացնել բուժում, սակայն երբ կենդանիները 12 ամսվա ընթացքում ստանում են բուժման 3 կուրս (և 1 կուրս երբ կենդանու կյանքի տևողությունը 1 տարուց աքսաս է) ապա այդ կենդանիներից ստացված արտադրանքը չի կարող վաճառվել որպես օրգանական և ամյալ կենդանին պետք է անցնի անցումային շրջան,
- քիմիական դեղորայքների օգտագործումից հետո կենդանիները պետք է մեկուսացված պահվեն մինչև 48 ժամ:

Օրգանական անասնապահության նպատակը և խնդիրները

Այսօր աշխարհի շատ երկրներում սպառողների մեծ մասը սննդամթերք գնելիս առաջնորդվում է ոչ թե «ի՞նչն է էժան», այլ «ի՞նչն է օգտակար» սկզբունքով: Նախապատվությունը տրվում է առողջ և էկոլոգիապես մաքուր սննդամթերքին: Սարդու առողջության հիմնական գրավաճանդ առողջ և մաքուր սնունդն է, իսկ ներկայումս սպասվող սննդամթերքի մեծ մասը դժվար է համարել առողջ և էկոլոգիապես մաքուր: Ժամանակակից սննդամթերքը պարունակում է մեր օրգանիզմի համար վտանգավոր քիմիական հավելումներ, ծանր մետաղներ, ԳՓՕ (գենետիկորեն փոխակերպված օրգանիզմներ) և այլն:

Ավանդական գյուղատնտեսությունը 1960-70-ական բվականներին սկսեց զարգանալ՝ ինտենսիվ օգտագործելով նորագույն քիմիական դեղամիջոցներ, աճի խթանիչներ, կերային հավելումներ և այլն: Ինտենսիվ գյուղատնտեսության հաջողությունները ոչ միայն ոգևորում, այլ նաև մտահոգում էին բնակչության ավելի գիտակից զանգվածին: Արտադրվող բնամթերքում սկսում էր ավելանալ քիմիական հավելումների և վտանգավոր նյութերի քանակը:

Երբեք միջավայրի պահպանության և անվտանգ, մաքուր մթերքի ստացման խնդիրներից ելնելով աշխարհում սկսեց զարգանալ գյուղատնտեսության նոր ճյուղ, որը և անվանեցին օրգանական գյուղատնտեսություն, իսկ մթերքն էլ կոչվեց օրգանական մթերք:

Օրգանական գյուղատնտեսությունը նպատակ է հետապնդում ստանալ էկոլոգիապես մաքուր, բնական և մաքուր օրգանիզմի համար անվտանգ գյուղատնտեսական արտադրանք, միաժամանակ ճիշտ օգտագործելով բնության ռեսուրսները՝ դրանք անընդհատ լրացնելու պարտադիր պայմանով:

Օրգանական անասնապահության կառավարման նպատակն է բնական բուժման մեթոդների օգտագործումը, սթրեսի նվազեցումը, հիվանդությունների կանխարգելումը, քիմիական դեղամիջոցների օգտագործման աստիճանաբար վերացումը (ներառյալ անտիբիոտիկները), կենդանիների կենդանական ծագման կերերի (մսայրոպ) նվազեցում և կենդանիների առողջության և բարեկեցության բարելավումը:

Օրգանական գյուղատնտեսությամբ զբաղվող ֆերմերները իրենց կենդանիների պահվածքի և խնամքի ընթացքում ենթարկվում են որոշ ստանդարտների և սահմանափակումների, որոնք նպատակաուղղված են ապահովել կենդանիների առողջությունը և բարեկեցությունը առանց հավելյալ բուժիչ դեղամիջոցների, հորմոնների և սինթետիկ ծագման լրացակերների: Օրգանական գյուղատնտեսության մեջ կենդանիների առողջությունը պետք է հիմնվի անասնապահական ճիշտ միջոցառումների վրա, ինչպիսիք են ցեղերի ընտրությունը, ճիշտ բուժման կիրառումը, լիարժեք և հաշվեկշռված կերաբաժինների կազմումը, տեղի բնակլիմայական պայմաններին կենդանիների հարմարեցումը և նրանց դիմադրողականության բարձրացումը:

Օրգանական գյուղատնտեսությունը ունի պարտադիր պայմաններ, որոնց պետք է հետևի օրգանական գյուղատնտեսությամբ զբաղվող յուրաքանչյուր ֆերմեր:

- Տնտեսությունը դառննել հնարավորինս ինքնաբավ, այսինքն նվազագույնի հասնել դոսից մերմուծումները, անհրաժեշտ բոլոր նյութերը արտադրել և ստանալ տնտեսության մերսում, իսկ գոյացած բաֆոնները վերաձևակել և վերաօգտագործել
- Դող պարարտացնել օրգանական պարարտանյութերով՝ գոմաղբ, թռչնաղբ, կոմպոստ, կենսահումուս, կանաչ պարարտացում և այլն
- Կիրառել ցանցաշրջանառություն, առավելությունը տալով բակլազգի թույսերին
- Ենչտը դնել թույսերի և կենդանիների հիվանդությունների կանխարգելման և ոչ թե բուժման վրա
- Չկիրառել օրգանական գյուղատնտեսության մեջ արգելված բուժանյութեր և հանցային պարարտանյութեր
- Բացառել գենետիկորեն ձևափոխված օրգանիզմների (ԳՓՕ) օգտագործումը
- Նախապատվությունը տալ տեղական սորտերին և ցեղերին

Օրգանական մթերքի վերամշակման սկզբունքները

Օրգանական մթերքն ունի վերամշակման իր ուրույն սկզբունքները և ստանդարտները: Վերամշակման ամբողջ պրոցեսը պետք է իրականացվի ըստ վերոհիշյալ պահանջների:

- Վերամշակման ընթացքում պետք է երաշխավորվի որք պարտադրության օրգանական միասնականությունը
- Վերամշակվող մթերքի արտադրության կամ պահպանման ընթացքում ձևափոխող մեթոդների տեխնոլոգիական կիրառությունը պետք է սահմանափակվի
- Օրգանական մթերքի արտադրման համար բոլոր հիմնական բաղադրամասերը և դրանց մեծ մասը պետք է ունենան օրգանական ծագում
- Վերամշակման ընթացքում օրգանական և ավանդական բաղադրամասերի համատեղ կիրառման հետևանքով ստացված մթերքը օրգանական կոչվել էի կարող
- Եթե օրգանական բաղադրամասերը բացակայում են, ապա ըստ ստանդարտով սահմանված նորմերի թույլատրվում է ոչ օրգանական բաղադրամասերի սահմանափակ կիրառումը (միայն տեխնոլոգիական խիստ անհրաժեշտության դեպքում):

Օրգանական կաթնարտադրության պահանջները

Օրգանական անասնապահության կարևոր և հենակետային ապրանքներից մեկը համդիսանում է կաթը, այդ իսկ պատճառով օրգանական կաթնարտադրությունը ունի իր կարևոր դերն ու նշանակությունը: Օրգանական անասնապահության կաթնարտադրության ճյուղի զարգացման համար կարևոր է արոտների շահագործման և կառավարման ճիշտ համակարգի ստեղծումը, որը շատ կարևոր է արոտային շրջանում (և ոչ միայն) անասունների համար լիաբժեք և հաշվեկշռված կերակրում կազմակերպելու նպատակով:

Արոտային շրջանում կենդանիներին կերով (խոտով) ապահովելու համար պետք է իրականացվի արոտավայրերի բարելավում (մակերեսային կամ արմատական եղանակներով), արոտավայրերում հերթափոխային կամ ռոտացիոն /զագոնային/ արածեցման, արոտավայրերի խնամքի, արդյունավետ օգտագործման, սպահաման հետ կապված:

Օրգանական անասնապահության կաթնարտադրության ճյուղի զարգացման մեջ կան մասնի բանի կարևոր մախապայմաններ՝

- թե ինչպես են խնամվում կենդանիները, ինչ կերերով են կերակրվում (արդյոք նեխած չեն կամ փչացած) և ինչ պայմաններում է պահվում անասնակերը:

- կենդանիների մաշկը և մազածածկը, նրանց հնարավոր մասնակցությունը կաթի մանրէաբանական (բակտերիոլոգիական) և մեխանիկական ախտոտմանը:

“Դետք է ուշադրություն դարձնել հետևյալ կետերին՝

- ամբողջ կթի պրոցեսը (կթի լվացումից մինչև կթի ավարտը), կթի ամբողջ գործընթացի սանիտարա-հիգիենիկ վիճակը:

- կթի մանրէաբանական (բակտերիոլոգիական), մեխանիկական ախտոտվածությունը, կաթի թթվայնությունը, կաթի օքսիգենացիան (pH-ը), կաթի նախնական մշակման (ֆիլտրման) և նորմալացման գործընթացները:

- կենդանիների խմելու ջրի սանիտարա-հիգիենիկ վիճակը (որտեղից է գալիս ջուրը, գոծադրով կամ մարդու կղանքով ջրի հնարավոր աղտոտվածությունը և այլն),

- չպետք է կաթի հետ ամոնիացական շիման մեջ եղող տարանները լինեն կեղտոտ կամ ոչ օրգանական կաթնարտադրությունից բերված,

- եթե օգտագործվել է քիմիական դեղորայքներ, ապա այդ կենդանիները պիտի մեկուսացվեն և հաջորդ 48 ժամերի ընթացքում նրանցից ստացված կաթը չի կարող վաճառվել որպես օրգանական:

Օրգանական անասնապահական տնտեսության վարումը

Օրգանական տնտեսությունը իրենից ներկայացնում է մի ինքնարավ համակարգ: Թե բուսաբուծական, թե անասնապահական ճյուղերը պետք է ծածային մեկը մյուսին օժանդակելու և օգնելու համար: Այսինքն ցանկալի է, որ օրգանական տնտեսության մեջ արտաքին ներմուծումները հնարավորինս հասցվեն մինիմալի:

Օրգանական անասնապահական տնտեսության միավորում (տնտեսություն, ֆերմա) կենդանիների բազմացումը պետք է իրականացվի քանակական մեթոդներով, կենդանին պետք է զուգավորվի ու ծնի առանց միջամտության: Թույլատրվում է արհեստական սերմնավորումը, սակայն արգելվում է կիրառել արհեստական բազմացման այնպիսի մեթոդ, ինչպիսին է սաղմի փոխադրվածությունը: Դնարավորինս պետք է խուսափել այնպիսի գործողություններից, ինչպիսիք են՝ պոչահատումը, ամորձատումը, ատամների հեռացումը, կտուցի և եղջյուրի հատումը և այլն: Որոշ դեպքերում ելնելով անվտանգության կամ կենդանու առողջության, հիգիենայի սահմաններից դրանք կարող են թույլատրվել սերտիֆիկացման մարմնի կողմից, ֆիզիկական ամորձատումը թույլատրվում է խիստ արդարացված դեպքերում:

Օրգանական արտադրության համար պահվող անասունները պետք է լինեն օրգանական արտադրության անբաժանելի մասը, այսինքն բուսաբուծական ճյուղը գործի անասնապահական ճյուղի համար և հակառակը:

Անասնապահական ճյուղը փոխկապակցված է բուսաբուծական ճյուղ հետ և ցանկացած փոփոխություն կարող է զգալի ազդեցություն ունենալ համակարգերից յուրաքանչյուրի վրա:

- Դողի պտղաբերության բարելավում և պահպանում
- Արածեցման միջոցով բուսականության կառավարում,
- Տնտեսության կենսաբազմազանության բարձրացման և համահունչ փոխազդեցության ապահովում,
- Տնտեսության համակարգի բազմազանության աճ

Կեր

Օրգանական ամսանապահության մեջ կենդանիների համար կազմվող կերաքառիներ ներառում է նույն սննդատարերը (չլուծելի, խտացրած, չոր) ինչ ավանդական գյուղատնտեսությունում: Կյատեղ հիմնական պահանջը դրվում է կերի ծագման վրա՝

- կենդանիների կերաքառիները պետք է լինի օրգանական, սակայն ճի մասը կարող է պարունակել անցումային շրջանից դեպի օրգանական գյուղատնտեսություն ստացված կերեր (մինչև 20%)
- աճի խթանիչները և սինթետիկ ամինաթթուների կիրառությունը չի թույլատրվում օրգանական գյուղատնտեսության մեջ
- կաթնատուների մատղաշները պետք է կերակրվեն բացառապես քնական (մախրոնտրեյի է մայրական) կաթով

Կերերի արտադրության ծավալի, կենդանիների առողջության, սննդարար նյութերի հավասարակշռության և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության հարցերում օրգանական ամսանապահության համար նախատեսված չափանիշները պետք է համապատասխանեցվեն տվյալ տարածաշրջանի առանձնահատկություններին (ընակլիմայական պայմաններ, տվյալ տարածաշրջանին բնորոշ միջավայրի և ինֆեկցիոն հիվանդություններ և այլն):

Օրգանական տնտեսության գոմային և բացօթյա պահվածքի պահանջները

Օրգանական ամսանապահության մեջ պահվածքի պայամոսները պետք է համապատասխանեն որոշակի պահանջների, ինչպիսիք են.

- գոմը ունենա ստանդարտներին համապատասխան լուսավորություն, օդափոխություն (վիճակագրից համակարգ) և այլն
- կենդանիները մշտապես մուտք ունենան բացօթյա տարածք, գերադասելի է դեպի արոտավայր
- կենդանիների թիվը պետք է սահմանափակվի, նկատի ունենալով գերաբաժնեման, հողի էրոզիայի կամ կենդանիների և մրանցից առաջացած գոմաղբով հողի աղտոտումը
- օրգանական կենդանիները պետք է սպահվեն մնացած կենդանիներից առանձին
- չի թույլատրվում նույն արոտավայրում արածեցնել օրգանական և ոչ օրգանական կենդանիներին (որոշ բացառություններից բացի)

Կենդանիների տեսակները	Կենդանու նշագրության քաշ (կգ)	Կենդանու անհրաժեշտ գոմային սարածոց քաշը քաշի մեղրված	Կենդանու անհրաժեշտ վազոնների քաշը քաշի մեղրված
1	2	3	4
Ցավարի և ծիլերի քոստով և քոստ	մինչև 100 մինչև 200 մինչև 350 350-ից քաշով	1,5 2,5 4,0 5,0	1,1 1,9 3,0 3,7
Կտու կովեր	-	6	4,5
Ճլեր քոստան	-	10	30
Ղեխարներ և այծեր՝ հասուն կենդանի դաս	-	1,5 0,35	2,5 0,5
Մսյու խոզեր մինչև 40 օրական խոնարհների հետ	-	7,5	2,5
Բոսան խոզեր	մինչև 60 մինչև 80 մինչև 110	0,8 1,1 1,3	0,8 0,8 1,0
Խոնարհներ 40 օրականից քաշով	մինչև 30	0,8	0,4
Տոնային խոզեր	-	2,5 (կո) 8,0 (պրո.)	1,9 6,0

*Յուրաքանչյուր 100 կգ քաշին առնվազն 1մ²